

VII JORNADES
RENATURALITZACIÓ D'ESPAIS I ENTORNS EDUCATIUS
18, 19 i 20 d'Octubre del 2023

Memòria de continguts

coordina:

PATIS X CLIMA
patisxclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

MINISTERIO DE TRABAJO,
ECONOMÍA Y SOCIEDAD

en col·laboració amb:

Dimecres, 18 d'octubre / TARDA

OBJECTIUS DE LES JORNADES

LA CIUTAT RENATURALITZADA COM A ESCENARI D'APRENTATGE (taula rodona)

Emma Cortés. Institut Infància i Adolescència de Barcelona. Marina Canals. Associació Internacional de Ciutats
Elena Domene. Institut Metropol. Alícia Aguilera. Institut Municipal d'Educació de Barcelona

LA LOMLOE, UN PAS MÉS CAP A L'EXTERIOR (ponència)

Neus Ibáñez. Assessoria Escoles Verdes Lleida

APRENEM A RENATURALITZAR L'ACTE EDUCATIU (ponència)

Maria Bañeres. Centre Recursos Pedagògics La Noguera

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS (intercanvi experiències)

Andalucía, Aragón, Barcelona, Castilla y León Madrid, Manacor, Valencia, Vitoria-Gasteiz

LA RENATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA I ELS INSTITUTS, UN REpte PER A L'ADMINISTRACIÓ (diàleg)

Maite Minguez. Servei de Gestió de Construccions Escolars del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Mamen Artero. Coordinadora del programa Patios x Clima. El globus vermell

PER QUÈ RENATURALITZAR LA SOCIETAT COMENÇANT PER L'ESCOLA (lectura dramatitzada)

Laura Guiteras. Titiritera, cantante y actriz

Patís x Clima en ACCIÓ (presentació)

Mamen Artero. Coordinadora del programa Patís x Clima. El globus vermell. Benedetta Rodeghiero. LEMUR.

Dijous, 19 d'octubre

EL PATI COM A INFRASTRUCTURA VERDA DE LA CIUTAT (taula rodona)

Jaume Barnada. Departament d'Ecologia Urbana de l'Aj. de Barcelona. Toni Garcia Salanova. Dep. Equipaments
Consorci Educació de Barcelona. Andrea Ballbé. Direcció d'Estratègia Urbana de l'Aj. de Barcelona.

RECURSOS TÈCNICS I ECONÒMICS PER A LA RENATURALITZACIÓ (taula rodona)

Núria Parpal y Sílvia Escolano. Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona. Ciara Escoda. Unidad de
Patrimonio Natural y Verde Urbano. Àlex March. Ajuntament de Mollet del Vallès

ESTRATÈGIA URBANES:

PROJECTES DE PATIS EMMARCATS A LA CIUTAT RENATURALITZADA (taula intersectorial estatal)

[Veure acta de la Taula](#)

L'ENTORN NATURALITZAT COM A ESPAI PER AL DESENVOLUPAMENT DE LES PERSONES (taula rodona)

Carolyn Daher y Mónica Ubalde. IS Global. Hugo Cardillo Mata. Red Estatal de Educación Física en la Naturaleza.
Katia Hueso. ICAI/Universidad Pontificia de Comillas. Pere Soler. Grup Liberi de la Universitat de Girona.

UNA OPORTUNITAT PER INCREMENTAR LA BIODIVERSITAT DE L'ECOSISTEMA EDUCATIU (ponència)

Mariona Ferrandiz. CREA, Universitat Autònoma de Barcelona, Replantejem

AGROECOLOGIA ESCOLAR PER A LA RESILIÈNCIA URBANA (ponència)

German Llerena. Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS (intercanvi experiències)

Barcelona, Manresa, Granollers, Sant Feliu de Llobregat, Cardedeu

LA NATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA, CAMÍ CAP A LA TRANSICIÓ ECOSOCIAL (ponència)

Filka Sekulova. Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools

TRES CONTES I UN ALARIT (recital)

Gustavo Duch. Autor, poeta y activista

EL PATI, LLAVER D'UNA SOCIETAT QUE ES REGENERA (dinàmica participativa)

Erika Zarate. Resilience Earth

VII JORNADES DE RENATURALITZACIÓ D'ESP AIS I ENTORNS EDUCATIUS

patis x clima

Divendres, 20 d'octubre

BARCELONA PEL CLIMA (presentació)

Irma Ventayol. Departament d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona

ESCOLA BRESSOL VALDAURA (visita comentada)

Jeanne Hansen. Escola Bressol Valldaura

IMPACTE DE LA RENATURALITZACIÓ (ponència)

Isabel Ruiz Mallen. Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools

PROJECTE TRANSFORMEM (diàleg)

Jaume Barnada. Departament d'ecologia urbana de l'Ajuntament de Barcelona

ESCOLA MARE NOSTRUM (visita comentada)

Esther San Martino. Escola Mare Nostrum

EL PROPÒSIT I LES ACCIONS PER A LA RENATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA (dinàmica participativa)

Òscar Gussinyer. Resilience Earth

RELATS I COMPROMISOS (tancament)

Mamen Artero. Coordinadora del programa Patis x Clima. El globus vermell.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

en col·laboració amb:

LLOC	Ferran Turné 1-11. Nau Bostik, Barcelona
DATA	18,19 i 20 d'octubre 2023
COORDINA	El globus vermell
CO-ORGANITZA	Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Institut Metròpoli, Institut de la Infància i l'Adolescència, Universitat Oberta de Catalunya – CoolSchools, El globus vermell – Patis x Clima, Nau Bostik
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT	Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya Direcció General de Economia i Social Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives
WEB	https://patisxclima.elglobusvermell.org/
PARTICIPANTS	225
SECTORS	Ambientologia, antropologia, arquitectura, biologia, ecologia, educació social, educació, enginyeria, filosofia, paisatgisme, pedagogia.

OBJECTIU DE LES JORNADES

Per setè any consecutiu se celebren les Jornades i les seves accions paral·leles centrades en la Renaturalització dels espais i entorns educatius. Durant aquests anys les jornades han estat un espai de trobada i reflexió per a professionals de molts àmbits que de manera transversal treballen per millorar la ciutat a nivell físic, mediambiental, social o educatiu.

La renaturalització dels espais i entorns educatius, en conseqüència de la ciutat, és una eina de mitigació dels efectes del canvi climàtic. El repte de la renaturalització de l'Escola involucra molts agents, ja sigui de l'àmbit educatiu, urbanístic, ambiental o social. Són projectes complexos per la quantitat d'àmbits sobre els quals actua i la quantitat de sectors presents. El treball transversal necessari és sempre complex, en aquest cas tractant-se d'un nou repte per a les ciutats i un canvi de paradigma a nivell pedagògic i social el desafiament és més gran.

Les escoles del nostre territori estan vivint un moment de reflexió i canvi dels seus espais exteriors i entorn cap a un model més natural i d'alt contingut pedagògic i que els processos de transformació dins dels centres escolars que s'estan vivint a tot el nostre territori són cadascú, més nombrosos. Aquests canvis, però, no tindran garantida una continuïtat fins que no vagin acompanyats d'un ús pedagògic i social adequat, així com el suport ferm de les administracions pertinents.

La transformació dels espais exteriors de l'escola no només són físics, el canvi és fruit d'una reflexió pedagògica al voltant de l'escola, la comunitat que volem, i per tant, va lligat a una voluntat i una adequació dels mètodes pedagògics que portin a recolzar-se a l'espai exterior com a espai d'aprenentatge.

És fonamental el compromís de la comunitat educativa i agents de l'ecosistema Escola per a la revisió dels espais a l'aire lliure i per al seu condicionament, millorant-los per oferir espais més probiòtics, biodiversos i educatius.

Les jornades i les seves accions paral·leles tenen el propòsit general d'activar la consciència col·lectiva per construir ciutats eficients i saludables que tendeixin a disminuir la dependència energètica i, en conseqüència, fer front a nous escenaris produïts pel canvi climàtic, tal com es recorda a la declaració d'Emergència Climàtica decretada l'1 de gener del 2020.

Aquest any es pretén consolidar les Jornades com a esdeveniment referent anual a nivell estatal pel que fa a la Renaturalització d'Espais i Entorns Educatius. Barcelona és la seu de les Jornades pel seu recorregut i el treball que es duu a terme des de l'Administració local en la renaturalització d'espais i entorns educatius.

coordina:

PATIS X CLIMA
patisxclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

PONENTS

Pilar Lleonart. *Departament d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona*
Mamen Artero. *El globus vermell*
Emma Cortés. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona*
Marina Canals. *Associació Internacional de Ciutats Educadores*
Elena Domene. *Institut Metropolí*
Alicia Aguilera. *Institut Municipal d'Educació de Barcelona*
Neus Ibáñez. *Assessoria Escoles Verdes Lleida*
Maria Bañeres. *Centre Recursos Pedagògics La Noguera*
Javier Feria. *Junta de Andalucía*
Nieves Ibarra. *Departamento de Agricultura, Ganadería y Medio Ambiente del Gobierno de Aragón*
Alicia Aguilera. *Institut Municipal d'Educació de Barcelona*
Toni Aragón. *Junta de Castilla y León*
Maria Álvarez. *Ayuntamiento de Madrid*
Joana Maria Lull. *Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Manacor*
Carme Gomila. *Departament d'Educació de l'Ajuntament de Manacor*
Isabel González. *Fent Estudi, Valencia*
Zuriñe Sanz. *Servicio de Educación del Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz*
Roberto González. *Centro de Estudios Ambientales de Vitoria-Gasteiz*
Maite Mínguez. *Servei de Gestió de Construccions Escolars del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya*
Laura Guiteras. *Titiritera, cantante y actriz. Barcelona*
Benedetta Rodeghiero. *LEMUR. Barcelona*

INSCRITS

111

PARTICIPANTS

78 + 21

SECTORS

Ambientologia, antropologia, arquitectura, biologia, ecologia, educació social, educació, enginyeria, filosofia, paisatgisme, pedagogia.

ENTITATS ASSISTENTS

AFA Escola de les aigües, AFA Escola els 30 passos, Aj. d'Arenys de Mar, Aj. de Badalona, Aj. de Barcelona, Aj. de l'Hospitalet de Llobregat, Aj. de Manacor, Aj. de Mataró, Aj. de Reus, Assessoria Escoles Verdes, Ayuntamiento de Madrid, Calco Madrid, Cáspera, Consorci Escoles Barcelona, CEIP Ecoescuela la Inmaculada, Centre de Recursos Pedagògics de la Noguera, Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu, Centro de Estudios Ambientales del Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz, Ciutats Educatives, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, Districte de Ciutat Vella - Ajuntament de Barcelona, El Sabina, Escola Bressol La Muntanya, Escoles + Sostenibles, F. Bodiú, Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport - Blanquerna - Universitat Ramon Llull, FEDAC Manresa, Fent Estudi Coop V, Fundación Patrimonio Natural de Castilla y León, Gobierno de Aragón, Horstik, IE Les Vinyes, IES Sant Martí, Institut Infància i Adolescència, Institut Josep Tapiró, Institut Metropolí, Junta de Andalucía, La Vola, Laboratori de Transformació Urbana i Canvi Global (Turba LAB) - UOC, Lemur, Milanta, Patis Oberts, Pla Patis del Consorci d'Educació de Barcelona, Recinte Fabra i Coats, Sociedad Española de Ornitología - Bird Life, SOS Bosc Volpelleres, Universitat Autònoma de Barcelona.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

VII JORNADES DE RENATURALITZACIÓ D'ESP AIS I ENTORNS EDUCATIUS

patís x clima

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

PROGRAMA

- 15h00 - 15h30 **ENTRADA I REGISTRE**
- 15h30 - 16h00 **PRESENTACIÓ JORNADES DIVULGATIVES**
Pilar Leonart. *Departament d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona*
Mamen Artero. *Coordinadora del programa Patís x Clima. El globus vermell*
- 16h00 - 17h00 **LA CIUTAT RENATURALITZADA COM A ESCENARI D'APRENENTATGE**
Emma Cortés. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona*
Marina Canals. *Associació Internacional de Ciutats*
Elena Domene. *Institut Metròpoli*
Alicia Aguilera. *Institut Municipal d'Educació de Barcelona*
- 17h00 - 17h30 **LA LOMLOE, UN PAS MÉS CAP A L'EXTERIOR**
Neus Ibáñez. *Assessoria Escoles Verdes Lleida*
- 17h30 - 18h00 **APRENGUEM A RENATURALITZAR L'ACTE EDUCATIU**
Maria Bañeres. *Centre Recursos Pedagògics La Noguera*
- 18h00 - 19h00 **MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS**
- ANDALUSIA**
Javier Feria. *Junta de Andalucía*
- ARAGÓ**
Nieves Ibarra. *Departamento de Agricultura, Ganadería y Medio Ambiente del Gobierno de Aragón*
- BARCELONA**
Alicia Aguilera Martínez. *Directora Centres Educatius Municipals de l'Institut Municipal d'Educació de L'Ajuntament de Barcelona*
- CASTELLA I LLEÓ**
Toni Aragón. *Fundación Patrimonio Natural de Castilla y León*
- MADRID**
Maria Álvarez. *Ayuntamiento de Madrid*
- MANACOR**
Joana Maria Lull. *Parcs i Jardins*
Carme Gomila. *Departament d'Educació de l'Ajuntament de Manacor*
- VALÈNCIA**
Isabel González. *Fent Estudi de València*
- VITORIA-GASTEIZ**
Zuriñe Sanz. *Servicio de Educación de Vitoria-Gasteiz*
Roberto González. *Centro de Estudios Ambientales de Vitoria-Gasteiz*
- 19h00 - 19h30 **LA RENATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA I ELS INSTITUTS, UN REpte TAMBÉ PER A L'ADMINISTRACIÓ**
Maite Minguez. *Servei de Gestió de Construccions Escolars del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya*
Mamen Artero. *Coordinadora del programa Patios x Clima. El globus vermell*
- 19h30 - 20h00 **POR QUÈ RENATURALITZAR LA SOCIETAT COMENÇANT PER L'ESCOLA**
Laura Guiteras. *Titiritera, cantante y actriz*
- 20h00 - 20h15 **PRESENTACIÓ Patís x Clima en ACCIÓ**
Mamen Artero. *Coordinadora del programa Patís x Clima. El globus vermell*
Benedetta Rodeghiero. *LEMUR. Laboratori d'Emergències Urbanes*
- INAUGURACIÓ EXPOSICIÓ:
RENATURALITZACIÓ D'ESP AIS I ENTORNS EDUCATIUS.**
Eina de resiliència urbana

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

PRESENTACIÓ JORNADES DIVULGATIVES

Pilar Lleonart. *Departament d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona*

Mamen Artero. *El globus vermell*

Mamen Artero presenta Pilar Lleonart, ambdues representants de dues de les entitats coorganitzadores, i donen la benvinguda a les VII Jornades de Renaturalització d'Espais i Entorns Educatius. Fan un èmfasi especial en un necessari treball de divulgació i en construir el discurs de forma conjunta, així com apel·len al treball en equip.

Totes dues llegeixen fragments de llibres que una ha escollit per a l'altra. Pilar llegeix un fragment del llibre que ha escollit Mamen, [Caminar, de Henry David Thoreau](#). Mamen llegeix una cita d'Andy Goldsworthy que ha escollit Pilar, que apareix al llibre L'Escola expandida. Repensem els espais d'aprenentatge, d'[Arqbag](#).

TAULA RODONA. *ciutat educadora*

LA CIUTAT RENATURALITZADA COM ESCENARI D'APRENTATGE

Emma Cortés. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona (modera)*

Marina Canals. *Associació Internacional de Ciutats*

Elena Domene. *Institut Metròpoli*

Alícia Aguilera. *Institut Municipal d'Educació de Barcelona*

Mamen Artero dóna pas a Emma Cortés, que introdueix el tema de debat, la ciutat educadora, i presenta les participants del debat. Planteja com els espais exteriors condicionen l'ús que els donem i, per tant, renaturalitzar espais en entorns educatius també és una eina per desenvolupar l'aprenentatge i inculcar una coresponsabilitat amb la natura.

Elena Domene pren la paraula per explicar com a l'Institut Metròpoli recullen dades sobre la vulnerabilitat al canvi climàtic estudiant diversos factors i mapificant els resultats a l'àrea metropolitana de Barcelona. En primer lloc, localitzen com l'absència d'espais verds pot influir en un augment d'aquesta vulnerabilitat. També es relaciona un entorn escolar saludable amb la facilitat d'accés a l'activitat física i amb l'alimentació saludable i sostenible. Els mapes de resultats mostren com l'accés a una bona alimentació està relacionat clarament amb el nivell de renda. D'altra banda, es comprova que a l'àrea d'estudi, malgrat algunes mancances, l'accés gratuït a espais per a l'activitat física és més generalitzat i democratitzat. Finalment explica que realitzen projectes de ciència ciutadana estudiant temperatures de confort de la infància al seu dia a dia, incloent les habitacions de casa per poder tenir un retrat real de tots els espais que ocupen.

[Descarregar presentació Elena Domene](#)

Emma Cortés dóna la paraula a Marina Canals, que comença parlant de la Carta de les Ciutats Educadores, en què es plantegen els principis bàsics per a l'impuls educatiu de la ciutat, partint del convenciment que el desenvolupament dels seus habitants no es pot deixar al atzar. El 1990 es va escriure la primera versió, que es revisa periòdicament per adaptar-la a nous reptes i necessitats socials. La darrera revisió és del 2020 i es va realitzar de forma participativa. En plena pandèmia del COVID-19 es va prendre consciència sobre la importància de les cures, i de com les ciutats les poden facilitar. Emma introdueix el plantejament sobre com les ciutats són una mica inacabat, i noves administracions les hereten amb ferides i solucions obsoletes. Algunes administracions ignoren les ferides heretades, o les consideren insalvables. Des de l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona, que representa Marina, pretenen influir en les polítiques públiques de les ciutats incidint en aquestes ferides.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

VII JORNADES DE RENATURALITZACIÓ D'ESP AIS I ENTORNS EDUCATIUS

patis x clima

També esmenta diverses experiències a patis que han nascut des de la ciutadania però que han acabat implicant els ajuntaments per poder treballar en la seva transformació.

Emma Cortés destaca de les paraules de Marina l'esforç per generar espais educatius a les ciutats. Tot seguit, dóna pas a Àlicia Aguilera, de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

Àlicia parla de l'ús comunitari dels patis de les escoles. Es dissenya una estratègia perquè la infància tingui accés a un entorn molt més respectuós, plantejat més enllà de la renaturalització d'espais, sumant moltes altres accions en coherència. A continuació, introdueix un [vídeo](#) sobre el projecte Bressols pel Clima, a través del qual les escoles d'Infantil es reivindiquen com a part de la solució en el context de crisi per l'emergència climàtica. La infància, sense tenir responsabilitat en el canvi climàtic, és un dels col·lectius que reben més els seus impactes. Així, el projecte Bressols pel Clima s'estructura a partir de 6 eixos: naturalització d'espais, transició energètica, confort tèrmic, reducció, reutilització i reciclatge, alimentació sostenible i saludable i sensibilització ambiental i hàbits.

Emma pren la paraula novament per remarcar que, per transformar espais amb una perspectiva de gènere, integradora i facilitant les cures passa sempre per renaturalitzar els espais. Llança una darrera pregunta a les participants de la taula rodona: Creieu que l'escola és un element clau per a la renaturalització de les ciutats?

Marina Canals considera que els patis són microcosmos socials representatius de la societat. A més, els espais educatius formen una xarxa àmpliament repartida pel territori, i per tant poden ser molt influents en allò que passa al seu entorn.

Àlicia posa en dubte que cal responsabilitzar les escoles d'aquest lideratge, si bé està d'acord que ha de ser un actor clau en el procés.

Finalment, Elena planteja ampliar el marc del significat de renaturalitzar en el context actual de sequera forta. Afegir verd té una gran demanda d'aigua i, per tant, cal treballar també en la permeabilització de sòls i en la gestió de l'aigua.

Mamen Artero pren la paraula per agrair la taula rodona i destaca les darreres paraules d'Elena, sobre la necessitat de plantejar-se tota l'amplitud del concepte renaturalitzar i la importància de la gestió de l'aigua.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

PÍLDORA MARC CONEPTUAL. *pedagogia* **LA LOMLOE, UN PAS MÉS CAP A L'EXTERIOR**

Neus Ibáñez. *Assessoria Escoles Verdes Lleida*

Mamen convida a l'escenari Neus Ibáñez i a Maria Bañeres, ponents de les dues properes píndoles marc.

Neus treballa al programa Escoles Verdes, però no és docent, i demana entre el públic totes les persones que es dediquen a la docència, a la qual cosa responen al voltant de 15 persones. En la presentació explica el nou currículum basat en la LOMLOE, la nova Llei d'Educació que ha incomodat molts docents per la seva aprovació sense consens. Interpel·la directament els docents perquè vegin la LOMLOE com un espai d'oportunitat.

En context de la nova llei permet preguntar-se quin és el paper de les escoles en la situació social i ambiental actual, i veure les escoles com a agents actius en aquesta situació. Desgrana l'arquitectura del currículum basada en 6 vectors: aprenentatges competencials, perspectiva de gènere, universalitat del currículum, qualitat de l'educació de les llengües, ciutadania democràtica i consciència global i benestar emocional.

En el marc de lleis d'educació anteriors sempre hi ha hagut docents que surten del motlle. La nova llei facilita aquesta actitud, esperant persones compromeses amb el seu entorn i la seva transformació. Aquestes transformacions poden acabar per convertir-se en serveis comunitaris, i posa un exemple: per a algunes escoles el seu pati és la plaça del poble, si no els agrada el pati i decideixen transformar-lo acaben per fer un treball comunitari de transformació d'espai públic que ha nascut a escola, però que acaba implicant tota la societat.

Finalitza fent èmfasi a actuar, aprendre a actuar, aprendre actuant.

[Descarregar presentació Neus Ibáñez](#)

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

ANEXO
DEPARTAMENT D'EMPRESA
I TREBALL

en col·laboració amb:

PÍLDORA MARC CONCEPTUAL. *formació* APRENGUEM A RENATURALITZAR L'ACTE EDUCATIU

Maria Bañeres. *Centre Recursos Pedagògics La Noguera*

Maria es presenta com a docent de tecnologia a primària, així com també treballa al Centre de Recursos Pedagògics de la Noguera. Comença plantejant com la societat espera que l'escola es pugui ocupar de tot; en paral·lel, els polítics van dissenyant contínuament nous plans d'educació. A la pràctica els docents estan saturats per arribar a final de curs complint tots els requisits, observats i exigits des de la societat i la política, que avaluen els resultats.

En aquest context, la renaturalització de patís, així com la necessitat de dotar de contingut educatiu el procés de renaturalització mateix, pot semblar una càrrega més per a l'equip docent. A partir d'aquest punt introdueix la necessitat de coresponsabilitzar la societat de l'acte educatiu en general, així com de la renaturalització de patís a les escoles. És necessari no caure en el mateix error que amb la digitalització de les aules. No es va canviar la manera d'ensenyar, es va continuar ensenyant de la mateixa manera, però amb pissarres digitals. La renaturalització ha d'anar acompanyada d'una transformació del mateix acte educatiu.

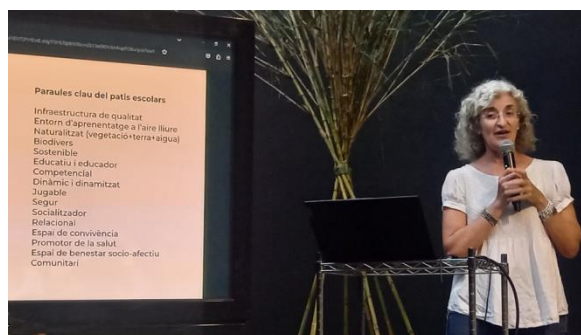
Amb els patís no n'hi ha prou amb posar-los més bonics o més verds. El que és important és implicar tots els actors en el procés de renaturalització, detectant necessitats, i construint conjuntament un projecte pedagògic. Participar en el procés és un mecanisme a través de quina infantesa i de les famílies s'apropien de l'espai i comencen a estimar l'escola. A més, en entorns més rurals com el de Maria, on les escoles poden tenir menys recursos que a grans ciutats, les famílies i els seus oficis són una gran eina per vehicular aquestes transformacions de forma col·lectiva.

Es convida el públic a participar-hi:

Un noi d'uns 40 anys demana exemples de centres educatius que tinguin projectes de renaturalització de patís que els tinguin integrats al seu projecte educatiu, a la qual la Maria respon amb nombrosos exemples a la comarca catalana de la Noguera, en un entorn força rural.

Una noia d'uns 30 anys demana exemples a secundària. La Maria planteja la complexitat d'actuar en instituts, ja que no hi ha un projecte conjunt i els docents funcionen de manera independent. Tot i així, pot esmentar un institut a Balaguer, on la implicació d'una antiga alumna que actualment estudia arquitectura ha estat clau per iniciar un procés de renaturalització.

[Descarregar presentació Maria Bañeres](#)

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS

A continuació, es dona pas al Mercat d'Experiències Nacionals, on cada ponent explica les seves experiències i projectes a les localitats o administracions (Andalusia, Aragó, Barcelona, Castella i Lleó, Madrid, Manacor, València, Vitoria-Gasteiz)

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

**MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS
ANDALUSIA**

Aldea B. Educació ambiental per a la sostenibilitat

Javier Feria. *Junta de Andalucía*

ALDEA B pretén promoure el desenvolupament integrat d'iniciatives d'educació ambiental davant la situació d'emergència climàtica actual, la connexió amb la naturalesa i la renaturalització d'espais, el canvi climàtic, el desenvolupament sostenible i les relacions de l'ésser humà amb el seu entorn social i natural (competència ecosocial) seran els eixos que vertebraran el desenvolupament de qualsevol línia d'intervenció en l'àmbit de la comunitat educativa andalusa, a fi de contribuir a una transformació cap a societats més justes, democràtiques i sostenibles i permetent aconseguir una educació integral que comparteix i s'assenta als quatre pilars educatius que proposa la UNESCO: Aprendre a ser, aprendre a conviure, aprendre a conèixer, aprendre a fer.

Llogaret es configura com una eina per afavorir el desenvolupament de les competències clau de l'alumnat, l'intercanvi d'experiències educatives, el treball en equip, la creació de xarxes professionals, el treball per projectes, afavorir la participació en els centres educatius de la seva comunitat o altres metodologies actives i innovadores que propiciïn, en definitiva, un canvi en conductes ambientals amb el nostre entorn i que incideixi en la pràctica educativa diària segons les modalitats de participació següents: Xarxa andalusa d'eco-escoles; i educació ambiental per a la sostenibilitat.

<https://view.genial.ly/60826b907c53cd0d81eadef4/interactive-content-itinerario-aldea-b>

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

economia social

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

Govern de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

SEPE

en col·laboració amb:

Ajuntament de
Barcelona

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS ARAGÓ

Patis pel clima Aragó

Nieves Ibarra. *Departamento de Agricultura, Ganadería y Medio Ambiente del Gobierno de Aragón*

La Direcció General d'Educació Ambiental del Govern d'Aragó promou el programa de sensibilització anomenat "Patis X El Clima", per fomentar, als col·legis públics d'Aragó, el redisseny dels patis i espais escolars de manera participativa a fi de renaturalitzar-los, millorant el seu disseny cap a la sostenibilitat; així com la seva funció pedagògica per a la mitigació i adaptació dels efectes del canvi climàtic als entorns de les escoles.

Per això, ha realitzat la licitació de 3 contractes per realitzar les actuacions durant 3 cursos escolars a diversos col·legis públics de primària de la Comunitat Autònoma. Pel que fa a les actuacions a realitzar dins de la campanya, s'hi inclouen: el disseny de la campanya i la selecció de col·legis, la formació teórico-pràctica, processos participatius, obtenció d'un prototipat final i materialització d'alguna de les actuacions incloses al prototipat, així com accions de divulgació al llarg del procés.

<https://www.aragon.es/-/patios-por-el-clima>

coordina:

PATIOS X CLIMA
patiaxclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS

BARCELONA

Bressols pel clima

Alícia Aguilera Martínez. Directora Centres Educatius Municipals de l'Institut Municipal d'Educació de L'Ajuntament de Barcelona

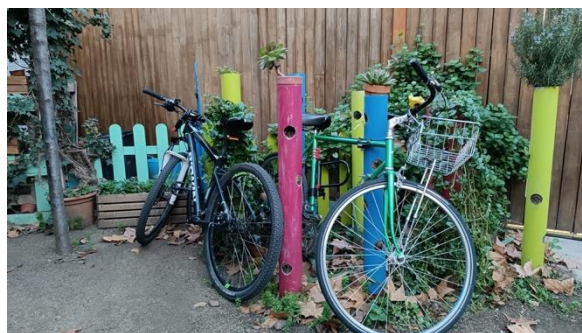
Aquesta estratègia és un full de ruta que concreta un total de 47 actuacions que aborden l'emergència climàtica des de sis eixos diferents: naturalització d'espais, transició energètica, confort tèrmic, gestió de residus, alimentació sostenible i educació ambiental.

La comunitat educativa de les escoles bressol municipals – més de 25.000 persones entre nens i nenes, famílies i educadores – se suma al Pla d'Acció per l'Emergència Climàtica, que Barcelona va dissenyar a partir de la declaració d'emergència climàtica del 15 de gener del 2020 per a impulsar transformacions cap a una ciutat més verda, més sostenible i climàticament més justa amb l'horitzó 2030.

Les escoles bressol municipals, com a servei i equipament públic i com a comunitats educatives volen fer el seu paper per ser una part de la solució i coresponsables de les transformacions, per fer possible una ciutat més verda, sostenible i compromesa amb la justícia climàtica posant-les al centre a la petita infància.

Els objectius d'aquesta estratègia són: donar visibilitat a la petita infància i vetllar pel seu dret a un entorn saludable, impulsar canvis i compromisos concrets i estructurals de manera sistemàtica a partir dels canvis a totes i cadascuna de les escoles bressol i reduir els impactes negatius i la petjada ecològica.

https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2023/02/01180541/2023_02_01-Llibret-Bressols-pel-Clima_def.pdf

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS CASTELLA I LLEÓ

Programa de renaturalització i adaptació al canvi climàtic de patís escolars

Toni Aragón. *Junta de Castilla y León*

Programa de renaturalització i adaptació al canvi climàtic de 65 patís escolars de Castella i Lleó

El programa es porta a terme a 65 centres educatius públics de Castella i Lleó. Està finançat per REACT-UE i col·laboren la Fundació Patrimoni Natural de Castella i Lleó i les Conselleries de Medi Ambient, Habitatge i Ordenació del Territori i Educació.

L'objectiu és respondre als riscos climàtics i augmentar la biodiversitat d'espais urbans potenciant les plantacions amb criteris agroecològics, ecosocials, la biodiversitat i varietats locals, la salut física i emocional i la sobirania alimentària.

El projecte parteix d'un treball de generació d'infraestructura verda, el segell de centres sostenible i el programa PRAE i col·laboracions en formació i acompanyament del professorat en l'ús de l'exterior com a escenari d'aprenentatge.

Els 65 centres van ser seleccionats entre 300 sol·licituds seguint criteris d'experiència educativa sobre sostenibilitat i ús exterior, la vulnerabilitat climàtica local i el grau de participació de cada comunitat educativa.

Actualment el programa està en fase de finalització d'obres i generació d'una plataforma web que serveixi de repositori d'experiències educatives i de renaturalització. Aquest web ha estat fruit d'un procés participatiu de 400 docents. Un dels punts clau serà el quadern de manteniment curricularitzat per a infantil, primària i secundària de les infraestructures generades.

<https://patrimonionatural.org/proyectos/react-eu-renaturalizacion-de-escuelas>

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS MADRID

Pedagogies de la construcció als centres educatius.

Participació, sinergies i recursos

Maria Álvarez. Ayuntamiento de Madrid

Programa Educar avui per un Madrid més sostenible: (2005) projectes per a la sostenibilitat als centres educatius de Madrid. Consta de tres mòduls temàtics: Consum i Recursos naturals, Mobilitat i Espai Públic i intervencions a l'entorn escolar.

Mòdul d'espai públic: sensibilització de la comunitat educativa de la necessitat d'un entorn escolar atractiu, segur i jugable amb elements naturals.

Diagnòstic del centre, anàlisi i intervencions a realitzar: Assessorament i formació específica per part de personal especialitzat (dissenyadors, paisatgistes, arquitectes...) Cursos de formació.

Construcció conjunta, àgores, bancs, elements de joc etc., i plantació zones verdes En finalitzar els dos anys del projecte, els centres podran ser avaluats i obtenir una acreditació com a Centres Ambientalment Sostenibles per l'Ajuntament de Madrid.

<https://educarmadridsostenible.madrid.es/portal/site/educar>

**MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS
MANACOR**

Transformació dels centres educatius públics en refugis climàtics

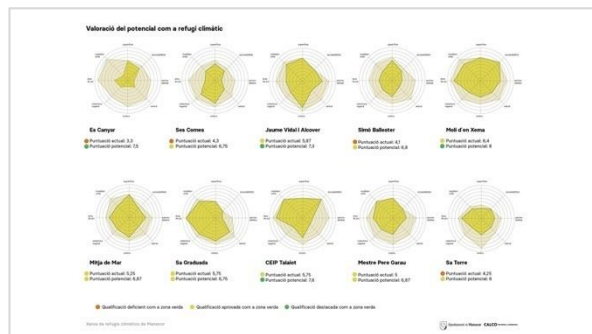
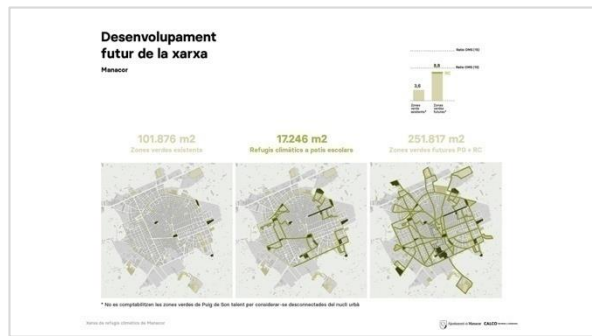
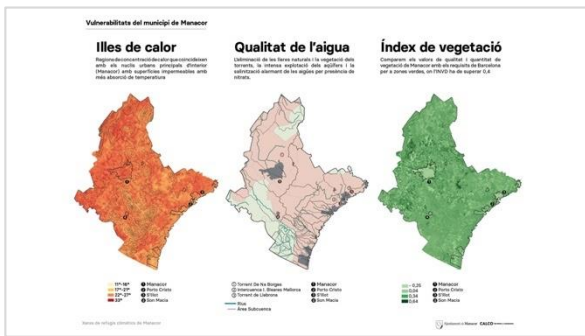
Joana Maria Lluïl. *Parcs i Jardins*

Carme Gomila. *Departament d'Educació de l'Ajuntament de Manacor*

Aquest projecte s'emmarca al Pla d'Acció per a l'Energia Sostenible i al Clima de Manacor, que inclou mesures d'adaptació i mitigació per fer front als impactes derivats del canvi climàtic.

Els patis escolars són superfícies pavimentades i impermeables que contribueixen a aquest efecte illa de calor i dificulten la infiltració de les aigües pluvials. A més, la majoria estan tancats fora de l'horari escolar i de les activitats extraescolars, essent espais no accessibles a la resta de persones. En aquest sentit, l'Ajuntament de Manacor ha iniciat un projecte anomenat Patís Oberts, per aprofitar aquests espais per a altres persones no vinculades directament amb el món educatiu. El projecte que es presenta ara servirà per transformar aquests espais i fer-los més agradables socialment.

https://patisxclima.elglobusvermell.org/wp-content/uploads/2023/10/Presentacion_Manacor.pdf

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS VALÈNCIA

Missions a l'escola

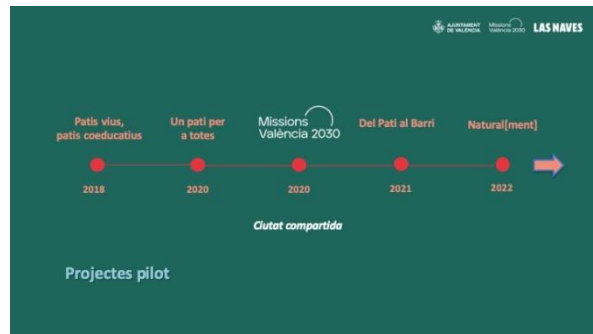
Isabel González. Ayuntamiento de Valencia

La missió a l'escola és un procés que aglutina diversos projectes pilot, impulsats a través de col·laboracions publico-privades i publico-comunitàries que investiguen metodologies per implementar la coeducació, la integració i la naturalització de patis i entorns escolars, en el marc de la estratègia MissionsVLC2030, als seus components de ciutat compartida, ciutat saludable i ciutat sostenible.

Amb les actuacions, amb governança multinivell i participativa, es busquen mecanismes per apropar els ecosistemes escolars i de barri a la justícia de gènere i a l'equitat social i relacional, així com a noves maneres d'enfrontar l'emergència climàtica i la crisi ecosocial.

Tot això es desenvolupa mitjançant quatre projectes estratègics: Patis Vius, Patis Co-educatius; Un pati per a totes; Del Pati al Barri; i el projecte Natural[ment].

<https://www.missionsvalencia.eu>

DEL PATI AL BARRI OBRIM ELS PATIS AL BARRI!

QUI DEMANDA L'OBERTURA DEL PATI?

Centre Educatiu	Famílies	Barri
<p>Centre Educatiu Si el centre educatiu demanda L...</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Afecta les polítiques del Barri i del BIP comunitari. 2. Afecta als altres nuclis barrials del barri. 3. El centre educatiu té un pati. 4. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati. 5. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati. 	<p>Famílies Si les famílies demanden L...</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati. 2. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati. 3. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati. 4. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati. 	<p>Barri Si el veïnatge del barri demanda L...</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati. 2. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati. 3. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati. 4. El centre educatiu té un pati i el barri té un pati i el barri té un pati.

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

MERCAT D'EXPERIÈNCIES NACIONALS VITÒRIA-GASTEIZ

Projecte per a la naturalització de patís escolars

Zuriñe Sanz. *Servicio de Educación del Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz*

Roberto González. *Centro de Estudios Ambientales del Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz*

Des de fa uns quants anys la comunitat educativa de Vitòria-Gasteiz s'ha dedicada a transformar els patís escolars per convertir-los en llocs més inclusius, co-educatius, sostenibles i naturalitzats: llocs de trobada de tota la comunitat on s'estengui i amplii l'espai per a l'aprenentatge.

Coincidint amb aquesta inquietud, l'ajuntament de Vitòria-Gasteiz ha iniciat un projecte per a la naturalització dels patís escolars com a elements del sistema verd. Aquest projecte s'articula amb el marc teòric de Ciutat Educadora i l'Estratègia d'Infraestructura Verda Urbana.

Els patís escolars de la ciutat representen una gran superfície (675.000 m² aprox.) i a l'inici del projecte, el desembre del 2022 aquesta superfície estava pavimentada en un 81%.

El projecte cerca transformar els espais exteriors dels centres educatius de Vitòria-Gasteiz per adaptar-los al canvi climàtic i incorporar-los al sistema d'infraestructura verda de la ciutat, amb la participació activa de les comunitats educatives, incorporant les perspectives de la coeducació, la inclusió i la sostenibilitat com a principis per a la intervenció.

https://www.vitoria-gasteiz.org/wb021/was/contenidoAction.do?idioma=es&uid=u336099ea_17f02d880e2_7e79

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermel.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dimecres, 18 d'Octubre / TARDA

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. administració

La renaturalització de l'escola i els instituts, un repte també per a l'administració

Maite Minguez. *Servei de Gestió de Construccions Escolars del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya*

Mamen Artero. *Coordinadora programa patís x clima. El globus vermell*

Mamen Artero presenta Maite Minguez, que presenten conjuntament la ponència següent, centrada en l'administració. L'administració es mostra interessada en com va creixent la renaturalització de patís i la seva transformació com a espais educatius. Es tracta d'un procés que es va iniciar a les escoles d'infantil, va seguir amb les escoles de primària, i ara cal preguntar-se com continuar treballant als instituts de secundària.

Construir un centre educatiu és també construir la ciutat, està connectat intrínsecament. Sovint l'escola és l'edifici més important d'un municipi, inevitablement tota la societat hi ha passat en algun moment. Incorporar l'espai exterior com a espai d'aprenentatge té una incidència social molt més enllà de l'escola.

Destaquen la importància de la participació de la infància i l'adolescència en la transformació dels espais. Partint de la Convenció dels Drets dels Infants, que els considera subjecte social amb dret a participar en allò que l'envolta, també es valora la capacitat educadora de la participació, convertint la infància en membres actius i compromesos amb l'entorn. Així, no és tan important el resultat com el procés en ell mateix.

Es convida el públic a participar-hi:

Una noia d'uns 25 anys pregunta com poden, des dels instituts, començar a fer canvis en aquesta direcció, que els resulta molt difícil comunicar-se amb l'administració. Maite respon que, tot i que és difícil accedir a subvencions, a l'administració hi ha un canvi de dinàmica lent però continu per potenciar cada cop més els espais renaturalitzats. Mamen afegeix que es tracta d'alguna cosa que va començar a les escoles infantils, va seguir amb les escoles de primària, i cal estendre'l i influenciar tots els àmbits de l'educació. La renaturalització es realitza amb el suport de subvencions i ajuntaments, per tant, cal continuar motivant l'administració, i aquest és un dels motius per fer les Jornades.

[Descarregar presentació Mamen Artero](#)

[Descarregar presentació Maite Mínguez](#)

PRESENTACIÓ i INICI Programa Patís x Clima en ACCIÓ

Mamen Artero. *Coordinadora del programa Patís x Clima. El globus vermell*

Benedetta Rodeghiero. *LEMUR. Laboratori d'Emergències Urbanes*

Benedetta explica el projecte [Patís x Clima en Acció](#), liderat per El globus vermell i Lemur i recolzat per l'Ajuntament de Barcelona a través de les Subvencions "Barcelona pel Clima 2023" i té una durada de 2 anys.

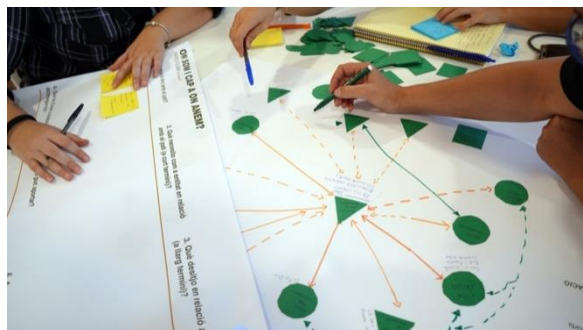
El programa promou: la participació ambiental; l'aprenentatge de mètodes per actuar davant del Canvi Climàtic; l'anàlisi i la reflexió en grup cap a l'acció; la recopilació d'informació relacionada i l'aprenentatge a la resolució de conflictes ambientals en col·lectiu; el treball en xarxa i la construcció d'una ciutadania activa, treballant cooperativament entre comunitats educatives, administracions i veïns davant de l'emergència climàtica.

Enfortint en aquesta direcció, el rol neuràlgic que els centres educatius tenen als barris i el seu potencial de ser agents educadors i transformadors respecte a tota la ciutadania

La idea és ampliar horari d'obertura i els usos dels espais exteriors dels centres educatius (renaturalitzats o per renaturalitzar) perquè es transformin, en horari no lectiu, en nous equipaments ambientals a l'aire lliure gestionats de forma comunitària i a l'abast de tota la ciutadania.

El programa proposa activar 3 espais/entorns educatius pilot amb els quals ja s'ha començat a treballar, amb característiques diverses, i que pretén ser replicat en el futur, en altres centres o entorns educatius.

Benedetta remarca la coresponsabilitat en la gestió dels patís i de com s'està realitzat un salt d'escala, ja no són les escoles les que es fan càrrec dels patís, s'està aconseguint implicar els barris i els municipis en la seva gestió.

Laura Guiteras. *Titellaire, cantant i actriu*

Com a tancament de la sessió Laura Guiteras fa una lectura dramatitzada del text "Patís vius" del llibre *Arboreto Sonoro* de Raül de Tapia.

Dijous, 19 d'Octubre / MATÍ

PONENTS

Emma Cortés. *Institut de la Infància i Adolescència*

Mamen Artero. *El globus vermell*

Jaume Barnada. *Departament d'Ecologia Urbana de l'Aj. de Barcelona*

Toni Garcia Salanova. *Dep Equipaments del Consorci d'Educació de Barcelona*

Andrea Ballbé. *Direcció d'Estratègia Urbana de l'Aj. de Barcelona*

Núria Parpal. *Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona*

Sílvia Escolano. *Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona*

Ciara Escoda. *Unidad de Patrimonio Natural y Verde Urbano*

Àlex March. *Ajuntament de Mollet del Vallès*

INSCRITS

110

PARTICIPANTS

70 + 10

SECTORS

Ambientologia, antropologia, arquitectura, biologia, ecologia, educació social, educació, enginyeria, filosofia, paisatgisme, pedagogia... Entre ells estudiants, famílies d'alumnes, tècnics de l'administració.

ENTITATS ASSISTENTS

ADENC. Associació per la defensa i estudi de la Natura - Sabadell, Ajuntament d'El Papiol, Ajuntament de Badalona, Ajuntament de Barcelona, Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, Ajuntament de Manacor, Ajuntament de Manresa, Ajuntament de Mataró, Ajuntament de Mollet del Vallès, Ajuntament de Reus, Ajuntament de Sabadell, Ajuntament de Salou, Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, Ayuntamiento de Madrid, Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz, CALCO Territorio y Urbanismo, Centre de Recursos Pedagògics de La Noguera, Consorci d'Educació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, El Sabina, Escola Eulàlia Bota, Escola Marcel·lí Moragas, FPCEE - Blanquerna - Universitat Ramon Llull, Fundació de Patrimoni Natural de Castilla y León, Gobierno de Aragón, Lavola, Milanta, Sàmara SCCL, SEO Birdlife, Voltes Coop, XVAM

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dijous, 19 d'Octubre / MATÍ

PROGRAMA

08h30 - 09h00	ENTRADA I REGISTRE
09h00 - 09h30	PRESENTACIÓ JORNADES TÈCNIQUES Emma Cortés. <i>Institut de la Infància i Adolescència</i> Mamen Artero. <i>El globus vermell</i>
09h30 - 10h30	EL PATI COM A INFRASTRUCTURA VERDA DE LA CIUTAT Jaume Barnada. <i>Departament d'Ecologia Urbana de l'Aj. de Barcelona</i> Toni Garcia Salanova. <i>Dep Equipaments del Consorci d'Educació de Barcelona</i> Andrea Ballbé. <i>Direcció d'Estratègia Urbana de l'Aj. de Barcelona</i>
10h30 - 11h30	RECURSOS TÈCNICS I ECONÒMICS PER A LA RENATURALITZACIÓ Núria Parpal. <i>Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona</i> Sílvia Escolano. <i>Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona</i> Ciara Escoda. <i>Unitat de Patrimoni Natural i Verd Urbà</i> Àlex March. <i>Ajuntament de Mollet del Vallès</i>
11h30 - 12h00	PAUSA CAFÈ
12h00 - 14h00	ESTRATÈGIES URBANES: PROJECTES DE PATIS EMMARCATS EN LA CIUTAT RENATURALITZADA Castilla y León, Vitoria, País Vasco, València, Canaries, Aragó n, Andalusía, Madrid, Barcelona, Granollers, Cardedeu, Manresa, Sant Feliu, Hostalets de Balenyà
14h00 - 15h30	PAUSA MIGDIA

Dijous, 19 d'Octubre / MATÍ

PRESENTACIÓ JORNADES TÈCNIQUES

Emma Cortés. *Institut de la Infància i Adolescència*
Mamen Artero. *El globus vermell*

Presenten les jornades. Exposen la idea de concebre l'escola com un ecosistema on utilitzar les idees de la permacultura per a la transformació. Es fa una crida al treball en comú i a la necessitat de conjuminar coneixements i posar en diàleg diferents actors per a la implementació de projectes de transformació ecosocial.

Es llegeix l'Observació general núm. 26 sobre els drets del nen i del medi ambient amb una atenció especial al canvi climàtic. En què s'exigeix que es prenguin mesures per protegir els nens i nenes d'avui i de les futures generacions.

Es fa referència a totes les entitats coorganitzadores de les jornades que són Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Institut Metròpoli, Institut de la Infància i l'Adolescència, Universitat Oberta de Catalunya – CoolSchools i El globus vermell – Patis x Clima.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

ANEXO
DEPARTAMENT
D'ECONOMIA SOCIAL

en col·laboració amb:

Dijous, 19 d'Octubre / MATÍ

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. *equipaments* EL PATI COM A INFRASTRUCTURA VERDA DE LA CIUTAT

Jaume Barnada. *Departament d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona (modera)*

Toni Garcia. *Departament d'Equipaments del Consorci d'Educació de Barcelona*

Andrea Ballbé. *Direcció d'Estratègia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona*

En Jaume recorda que la transformació dels patís és una estratègia clau per respondre a l'emergència climàtica, per tornar a valoritzar la natura, l'equitat. Fa referència a la renaturalització no com un element afegit sinó com quelcom intrínsec. Fa una crida a reduir l'ús de formigó i d'automòbils privats, a la necessitat d'ombra de qualitat i a la necessitat de canviar els hàbits de joc, al foment de la pràctica d'esports en i amb la natura davant de la competició.

Andrea presenta el programa de l'Ajuntament de Barcelona "Protegim les escoles". L'objectiu és reduir la contaminació ambiental i acústica al voltant dels centres escolars. Es fa referència a altres programes de l'Ajuntament Pla del Verd i Pla del Clima que treballen la renaturalització urbana, així com al programa Camins escolars, Pla de Barris i Ecoxamfrans. Les escoles funcionen com a eixos transformadors de tot l'espai públic. L'estratègia es basa en la implementació d'un conjunt d'intervencions puntuals, ràpides i de baix cost per transformar el model de ciutat incidint en molt espai en poc temps. Algunes de les estratègies són les següents: reducció de carrils rodats; ampliació de voreres; pacificació de carrers; regulació semafòrica; col·locació d'obstacles físics; mobiliari urbà; ús de pintura per treballar la visibilitat de l'escola; situació de jardineres de fusta; col·locació de radars de velocitat per impulsar la mobilitat sostenible. Es mostren exemples d'intervencions a escoles de diferents barris de Barcelona.

[Descarregar presentació Andrea Ballbé](#)

Toni presenta el programa de l'Ajuntament de Barcelona Transformem dedicat a la transformació de patís d'escoles públiques de primària. Es tracta d'un projecte que va començar fa 5 anys com a llavor del projecte de refugis climàtics. Es fa referència als patís com a superfície d'oportunitat per contribuir a la renaturalització de la ciutat. S'enumeren els factors clau del programa. Es posa èmfasi que es tracta d'un programa fix i sistemàtic dins del Consorci d'Educació de Barcelona, fet fonamental per permetre una planificació en el temps així com la distribució de recursos econòmics. S'esmenta el procés participatiu que involucra la comunitat educativa i en un catàleg de solucions d'aplicació com a factors clau del funcionament.

Es descriuen els criteris de disseny com són: la importància dels espais de convivència; la diversitat d'ambients; la diversificació d'usos per a la comunitat; el contacte amb la natura i la vinculació amb l'entorn; la importància de la col·laboració de la comunitat educativa; el pressupost limitat. També es mencionen aspectes estratègics com són el foment de nous models pedagògics, impulsant la coeducació i la gestió comunitària.

A continuació es mostren exemples de les intervencions del programa Transformem 2023.

[Descarregar presentació Antoni Garcia](#)

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. recursos

RECURSOS TÈCNICS I ECONÒMICS PER A LA RENATURALITZACIÓ

Núria Parpal. Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona

Sílvia Escolano. Àrea d'Acció Climàtica de la Diputació de Barcelona

Ciara Escoda. Unitat de Patrimoni Natural i VerdUrbà

Àlex March. Ajuntament de Mollet del Vallès

Núria Parpal presenta els integrants de la taula rodona, que presentaran exemples de recursos per als ajuntaments per a la transformació de les ciutats. Fa referència a l'evidència dels efectes del canvi climàtic i a la necessitat de les transformacions urbanes i a la necessitat de contemplar, més enllà dels costos, els beneficis que presenten els serveis ecosistèmics referent a la salut i a l'àmbit social.

Sílvia Escolano presenta els recursos de la Diputació adreçats als Ajuntaments. Es tracta d'un conjunt d'eines d'acompanyament i criteris tècnics transversals per a la creació i adequació d'entorns de confort bioclimàtic. S'exposen les estratègies utilitzades com la realització de cursos, publicacions, tallers sobre la infraestructura verda urbana i periurbana i el desenvolupament de sistemes de seguiment amb indicadors de gestió sostenible, així com la disposició d'un catàleg de serveis, on es recullen plans i projectes en naturalització i connectivitat del verd i on s'apliquen les solucions basades a la natura. Es presenta la publicació Guia per a la implementació d'itineraris bioclimàtics, que té l'objectiu d'adequar els entorns urbans per accedir als refugis bioclimàtics, millorant la biodiversitat, la qualitat ecològica, la connectivitat, el confort tèrmic, l'equitat i recuperar l'enllaç home-natura.

[Descarregar presentació Sílvia Escolano](#)

Ciara Escoda presenta el projecte "St. Boi respira més verd". Un projecte finançat pel fons Next Generation i vinculat a altres entitats col·laboradores com ara CREAF, UOC, Parc St. Joan de Déu. L'objectiu del projecte és mitigar els efectes del canvi climàtic, augmentant la biodiversitat, la resiliència i millorant els serveis ecosistèmics. Es presenten diferents estratègies, com ara: els parcs verds i blaus, que es focalitza en l'actuació en parcs nous i en la millora dels existents; l'ampliació d'horts comunitaris i la millora de la gestió; i d'altres com ara el sistema pilot d'agricultura urbana vinculat a la UPC. La renaturalització dels patis escolars també té un pes important al projecte. Aquests es fan mitjançant un procés participatiu de cocreació, seguiment i implementació a la resta de les escoles.

[Descarregar presentació Ciara Escoda](#)

Àlex March presenta el cas del municipi de Mollet del Vallès. Fa anys que treballen perquè l'entorn natural torni a penetrar a la ciutat i que els corredors verds la creuin. Recorda la importància de fer partícip tota la població i de la conscienciació ciutadana, de divulgar els beneficis de les transformacions així com de la implicació de grans empreses que contribueixen amb els recursos; treballar perquè aquest accés a la infraestructura verda sigui equitatiu. Fa referència a la importància de fer una anàlisi de beneficis, de comunicar i divulgar la informació amb tota la comunitat educativa per resoldre conflictes. Així com de la importància d'integrar el projecte al pla educatiu del centre.

[Descarregar presentació Àlex March](#)

TAULA INTERSECTORIAL

ESTRATÈGIES URBANES: PROJECTES DE PATIS EMMARCATS EN LA CIUTAT RENATURALITZADA

Alcalá de Henares / Badalona / Balaguer / Barcelona / Cardedeu / El Papiol / El Salar (Granada) / Girona / Gobierno de Aragón / Junta de Andalucía / Junta de Castilla y León / L'Hospitalet de Llobregat / Madrid / Manacor / Manresa / Mataró / Mollet del Vallès / Reus / Sabadell / Sant Boi de Llobregat / Sant Feliu de Llobregat / Solsona / Valladolid / Vitoria-Gasteiz

Es proposa el treball en 5 grups per identificar necessitats i propostes de tipus legal, tècnic, relacional i formatiu a dur a terme a les escoles per part de les administracions. Es presenta a continuació un resum de les aportacions de cadascun dels grups:

Grup 1: Necessitats i propostes tècniques. Es divideixen els recursos en humans, econòmics i de gestió. Es posa èmfasi en la necessitat de coherència entre el procés de renaturalització i el procés pedagògic. I a la importància d'establir un marc comú amb criteris clars i ben definits. Es fa referència a la detecció de recursos ja existents per contribuir a la reducció de costos i a la compartició de recursos per minimitzar esforços, així com a la centralització de compres. També s'esmenta la necessitat de prioritzar la gestió de l'aigua.

Grup 2: necessitats i propostes legals. Es posa l'accent en la necessitat de voluntat política i en la constitució d'un únic òrgan de gestió que controli tots els centres educatius. Es fa referència al mètode de treball dels consorcis. S'esmenta la necessitat d'aprendre a manejar la incertesa i revisar homologacions. Com a propostes, es fa una crida a no replicar els models anteriors; que la transformació educativa es basi en la pedagogia; a la necessitat d'una normativa nova que s'adapti a cada edat educativa i a la necessitat d'integrar un programa de manteniment.

Grup 3: necessitats i propostes relacionals. Es posa l'accent en la necessitat de participació de tota la comunitat educativa a més de la implicació d'entitats i col·lectius de l'entorn. Es detecta la necessitat de dissenyar una estratègia global; de treballar la comunicació entre escola i administració, així com interdepartamental i entre municipis; i la necessitat de millorar i incrementar els recursos econòmics i de personal. Com a propostes es planteja la millora dels òrgans de participació; l'establiment d'un grup de control present des de l'inici del procés; crear un catàleg de solucions; a l'establiment d'un observatori de patis renaturalitzats que serveixi de referència.

Grup 4: Necessitats i propostes formatives. Es fa referència en general a la manca de conscienciació sobre la necessitat de renaturalització; a la manca de formació de les famílies, de la ciutadania i de tota la comunitat educativa, així com dels equips tècnics i de manteniment; a la necessitat de fomentar la participació. Com a propostes s'esmenta la creació de mètodes interactius de divulgació com ara tallers, tertúlies i díptics que serveixin per sensibilitzar i la formació d'un grup motor que vinculi escola, administració i ciutadania.

Grup 5: Propostes generals. Es fa referència a posar en valor la pedagogia i utilitzar el pati com a eina educativa; que els processos vagin més enllà dels límits temporals dels mandats polítics; a la necessitat d'aprendre a conviure amb el risc i a la gestió sostenible dels recursos, a prioritzar-los en funció de necessitats contrastades amb avaluacions de rigor. Es proposa establir un codi ètic als mandats polítics.

[Descarregar conclusions de la Taula](#)

VII JORNADES DE RENATURALITZACIÓ D'ESPAIS I ENTORNS EDUCATIUS

patís x clima

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dijous, 19 d'Octubre / TARDA

PONENTS

Isabel Ruiz Mallen. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*
Mar Satorras. *Institut Metropolí*
Carolyn Daher. *IS Global*
Hugo Cardillo Mata. *Red Estatal de Educación Física en la Naturaleza*
Katia Hueso. *ICAI/Universidad Pontificia de Comillas*
Pere Soler. *Grup Liberi de la Universitat de Girona*
Mónica Ubalde. *IS Global*
Mariona Ferrandiz. *CREAF, Universitat Autònoma de Barcelona, Replantejem*
German Llerena. *Ajuntament de Sant Cugat del Vallès*
Jose Cano. *Departament de Programes Educatius de Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona*
Mireia Mestre. *Departament de Programes Educatius de Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona*
Pol Huguet i Estrada. *Regidor d'Acció Climàtica i Educació de l'ajuntament de Manresa*
Francesc Arolas Pou. *Regidor de Medi ambient i Espais verds, Salut pública i Consum, Atenció a la ciutadania i Transparència i Bon govern de l'ajuntament de Granollers*
Aixa Rodríguez Hilario. *Oficina de Serveis Ambientals de l'ajuntament de Sant Feliu*
Anna Asbert Viaplana. *Tècnica de Desenvolupament Comunitari i Lluisa Carrillo. Tècnica d'educació de l'ajuntament de Cardedeu*
Filka Sekulova. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*
Gustavo Duch. *Autor, poeta y activista*
Erika Zarate. *Resilience Earth*

INSCRITS

110

PARTICIPANTS

47 + 19

SECTORS

Educadors, Arquitectes, Estudiants, Famílies d'alumnes, Tècnics de l'administració, Pedagogs

ENTITATS ASSISTENTES

AFA Escola Ernest Lluch, Ajuntament de Barcelona, Ajuntament de Cardedeu, Ajuntament de Manresa, Ajuntament de Mataró, Ajuntament de Mollet del Vallès, Ajuntament de Salou, Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, Associació de Mestres Rosa Sensat, CEIP Ecoescuela la Inmaculada, CREAF - Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals, Diputació de Barcelona, El Sabina, Fent Estudi Coop V, FPCEE - Blanquerna - Universitat Ramon Llull, Institut Metropolí, Institut Municipal d'Educació de Barcelona, La Parellada, Lemur, MEL Educació Ambiental, Milanta, Sàmara SCCL, SEO Birdlife, Universitat de Girona

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

Dijous, 19 d'Octubre / TARDA

PROGRAMA

- 15h00 - 15h30 **ENTRADA I REGISTRE**
- 15h30 - 16h00 **CONTINUACIÓ JORNADES DIVULGATIVES**
Isabel Ruiz Mallen. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*
Mar Satorras. *Institut Metropolí*
- 16h00 - 17h00 **L'ENTORN NATURALITZAT COM A ESPAI PER AL DESENVOLUPAMENT DE LES PERSONES**
Carolyn Daher. *IS Global*
Hugo Cardillo Mata. *Red Estatal de Educación Física en la Naturaleza*
Katia Hueso. *ICAI/Universidad Pontificia de Comillas*
Pere Soler. *Grup Liberi de la Universitat de Girona*
Mónica Ubalde. *IS Global*
- 17h00 - 17h30 **LA NATURALITZACIÓ, UNA OPORTUNITAT PER A INCREMENTAR LA BIODIVERSITAT DE L'ECOSISTEMA EDUCATIU**
Mariona Ferrandiz. *CREAF, Universitat Autònoma de Barcelona, Replantegem*
- 17h30 - 18h00 **AGROECOLOGIA ESCOLAR PER A LA RESILIÈNCIA URBANA**
German Llerena. *Ajuntament de Sant Cugat del Vallès*
- 18h00 - 19h00 **MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS**
- BARCELONA**
Jose Cano. *Departament de Programes Educatius de Ciutat de l'Aj. de Barcelona*
Mireia Mestre. *Departament de Programes Educatius de Ciutat de l'Aj. de Barcelona*
- MANRESA**
Pol Huguet i Estrada. *Regidor d'Acció Climàtica i Educació de l'Ajuntament de Manresa*
- GRANOLLERS**
Francesc Arolas Pou. *Regidor de Medi ambient i Espais verds, Salut pública i Consum, Atenció a la ciutadania i Transparència i Bon govern de l'ajuntament de Granollers*
- SANT FELIU DE LLOBREGAT**
Aixa Rodriguez Hilario. *Oficina de Serveis Ambientals de l'ajuntament de Sant Feliu*
- CARDEDEU**
Anna Asbert Viaplana. *Tècnica de Desenvolupament Comunitari i Lluïsa Carrillo. Tècnica d'educació de l'ajuntament de Cardedeu*
- 19h00 - 19h30 **LA NATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA, CAMÍCAP A LA TRANSICIÓ ECOSOCIAL**
Filka Sekulova. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*
- 19h30 - 20h00 **RECITAL. Tres contes i una crida**
Gustavo Duch. *Autor, poeta y activista*
- 20h00 - 20h30 **EL PATI, LLAVOR D'UNA SOCIETAT QUE ES REGENERA**
Erika Zarate. *Resilience Earth*

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

en col·laboració amb:

CONTINUACIÓ JORNADES DIVULGATIVES

Isabel Ruiz Mallen. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*

Mar Satorras. *Institut Metropolí*

Es presenta el projecte Cool Schools i la feina de l'Institut Metropolí, concretament el número 65 de la revista Papers, Ciutats enfront l'emergència climàtica: claus per una transició justa.

Es recalca la importància d'actuar als centres educatius davant del context climàtic actual. Es recorden dades de l'Observatori de Salut que enuncien que el 43% de les escoles europees es troben en àrees on la temperatura se situa dos graus per sota de la mitjana regional. Es fa referència a estudis que mostren com el rendiment cognitiu pot disminuir en situacions de temperatures elevades. Es reconeix el potencial dels patís escolars per reduir els disbarats d'accés inequitatiu a la infraestructura verda i s'il·lustra amb un estudi al barri de la Prosperitat de Barcelona. Es recalca la importància d'aprofundir en la inclusió en els processos participatius i de governança i s'esmenta la necessitat de detectar interessos ocults, càrregues i dificultats presents als processos participatius, així com al reconeixement de la necessitat del verd per part dels participants.

TAULA RODONA. *natura*

L'ENTORN NATURALITZAT COM A ESPAI PER ALDESENVOLUPAMENT DE LES PERSONES

Carolyn Daher. *IS Global*

Hugo Cardillo Mata. *Red Estatal de Educación Física en la Naturaleza*

Katia Hueso. *ICAI/Universidad Pontificia de Comillas*

Pere Soler. *Grup Liberi de la Universitat de Girona*

Mònica Ubalde. *IS Global*

Carolyn Dahler presenta els integrants de la taula rodona. Recalca la importància de la transversalitat per fer front als projectes de naturalització en entorns educatius i la importància de la relació entre entorn i benestar. Crida a la necessitat de defensar el dret a entorns escolars saludables, perquè són espais on els nens passen moltes hores i perquè són punts clau d'incidència en estar distribuïts per tots els barris.

Mònica Ubalde presenta la perspectiva des de l'àmbit de la salut pública. Fa referència a la importància d'incidir tant als patís com als entorns escolars i als camins escolars, que connecten les escoles amb la resta de la ciutat. Recordeu la definició de salut que abasta totes les dimensions: física, mental, social i planetària. Recalca que els entorns educatius són espais de trobada de la comunitat que contribueixen, per tant, a la salut mental i social. Esmenta estudis en què l'augment de temperatures té efectes negatius a l'activitat esportiva dels nens i nenes, així com a l'activitat cognitiva; i altres que exemplifiquen els beneficis de la infraestructura verda, com són la millora del sistema immunitari dels nens i nenes. El contacte amb la natura a la infància es vincula a una millora de la salut mental a l'edat adulta i fomenta la participació. Fa una crida a la necessitat de naturalitzar entorns i camins escolars per construir salut en totes les dimensions.

[Descarregar presentació Mònica Ubalde](#)

Pere Soler presenta la perspectiva des de la pedagogia i l'educació social. Recordeu la situació d'emergència planetària en què ens trobem. Defineix el problema com una manca de reconeixement dins del planeta del que formem part. Fa una crida a la necessitat d'un canvi de valors i de prioritats en els models de vida, fet que assumeix que només és possible des d'un canvi de model educatiu. Recalca que no n'hi ha prou amb incidir als patís i les escoles sinó que cal entrar dins i replantejar rols, organització, estructures, temps, continguts. Fa

VII JORNADES DE RENATURALITZACIÓ D'ESP AIS I ENTORNS EDUCATIUS

patís x clima

referència a l'educació informal i a la importància de l'etapa d'adolescència a joventut, com aquella que forma la persona, així com la necessitat d'aplicar el canvi també a universitats i a la resta d'espais i centres de la ciutat que compleixen amb una finalitat educativa.

Katia Hueso recorda l'omnipresència de la natura i els beneficis d'estar a l'aire lliure. Fa referència als beneficis en el desenvolupament cognitiu; els beneficis socials, la reducció de conflictes i l'horizontalitat de les relacions; els beneficis relacionats amb la gestió emocional; els beneficis en la salut mental i la capacitat favorable de lideratge i contagi que suposa estar a l'aire lliure; beneficis en la salut física. Crida a la necessitat de permeabilitzar les parets de les aules perquè siguin un centre de referència per al barri i la comunitat.

Hugo Cardillo presenta la seva perspectiva des de l'àmbit de l'educació física a l'aire lliure. Presenta el manifest de l'organització: fomentar la pràctica de l'educació activa a l'aire lliure per compensar les vides sedentàries. Explica les tasques de formacions a què es dedica l'organització. Exposa les dificultats legals i d'homologació que avui dia suposa la pràctica de l'esport a l'aire lliure des de centres escolars. Explica exemples d'escoles i aules obertes a Noruega, Dinamarca i Gal·les, on s'aprofiten les condicions i els fenòmens naturals com a oportunitat d'experiència i aprenentatge. Truca a la necessitat de viure amb i en la natura per aprendre a respectar-la.

S'obre un petit debat on es reflexiona sobre quin tipus de model de canvi és necessari.

Mònica Ubalde recorda la salut, l'equitat i la governança com a eixos fonamentals per al nou model i posa l'accent en la importància de la permeabilització de la governança i de la participació real.

Pere Soler fa referència a un model construït per tothom i participat amb l'administració. Recordeu el deure de l'administració de posar-se d'acord en els diferents nivells administratius i la necessitat d'un consens polític, basat en evidències de les quals no s'admet discussió.

Katia Hueso fa una crida a la valentia. Enuncia que vivim a la dictadura de la higiene i la seguretat. Recordeu la necessitat d'entrenar el risc per distingir el perill. Fa referència a les normatives d'escoles a la natura d'alguns països, que tenen prohibit l'estada a edificis construïts, i a la inexistència d'una normativa espanyola del tema.

Hugo Cardillo recorda la importància d'incidir en la formació i en el replantejament de les lleis, complementant la intervenció de Katia, així com aprofitar els recursos didàctics que brinda el medi.

Carolyn Dahler llença preguntes específiques sobre el paper de les famílies, els llocs òptims d'aprenentatge per a joves i sobre mètodes d'involucració de joves i nens. Finalment, recalca la importància de continuar treballant també en aquells àmbits menys unànimes.

Katia Hueso recorda que les famílies tenen un paper fonamental i que tenen un deure a xopar-se de natura, ja que és una experiència difícil de comptar si no es viu. Cal facilitar aquest accés a les famílies. Pere Soler fa referència a l'exterior de les escoles, així com als espais on es produeix l'aprenentatge informal, com a llocs d'aprenentatge ric. Recorda la cultura de l'escoltisme, els campaments, les cases de colònies, com a moviments que ja tenen aquests valors integrats. S'esmenta la importància de donar veu als infants i joves en els processos participatius, a apropar-los a la natura i a empatitzar amb el punt de vista i les necessitats.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. biodiversitat
LA NATURALITZACIÓ, UNA OPORTUNITAT PER A INCREMENTAR LA BIODIVERSITAT DE L'ECOSISTEMA EDUCATIU

Mariona Ferrandiz. CREAM, Universitat Autònoma de Barcelona, Replantegem

La biodiversitat fa referència a la diversitat d'éssers vius presents al planeta. Comprèn tant la diversitat dins d'una mateixa espècie com la diversitat present en ecosistemes diferents. La naturalització té una vinculació directa amb la biodiversitat. S'exposen les diferències que hi ha entre la biodiversitat a les ciutats respecte de la biodiversitat present fora d'aquestes. S'explica que les ciutats representen un filtre que impedeix l'arribada de les espècies, a causa de la fragmentació d'hàbitats i de l'efecte barrera que impossibiliten el moviment d'espècies i individus. Aquests aspectes produeixen alteracions a la xarxa tròfica també a causa de l'elevada alteració i control humans. Es presenten les ciutats com a focus de possible establiment d'espècies invasores, tot i així es reconeix la necessitat de conservar i millorar la biodiversitat urbana aprofitant els petits espais com escocells, horts urbans... A nivell de sensibilització, la renaturalització a escoles, camins i entorns escolars té un paper molt important ja que fomenta la implicació i l'apoderament dels escolars i contribueix a l'aprenentatge tant teòric com pràctic. Es finalitza amb la referència d'un estudi centrat en tres entorns escolars de diferents barris de Barcelona, on s'evidencia que els valors mitjans de biodiversitat tant en places, parcs i carrers són baixos. Això presenta una situació d'oportunitat i reivindicació.

[Descarregar presentació Mariona Ferrándiz](#)

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. *agroecologia* AGROECOLOGIA ESCOLAR PARA LA RESILIÈNCIA URBANA

German Llerena. *Ajuntament de Sant Cugat del Vallès*

Es defineix agroecologia com la pràctica de l'aplicació dels processos ecològics als sistemes de producció agrícola i que contempla una dimensió política i social. Posa èmfasi en la importància de la vinculació humana més enllà del producte ecològic i del fet de presenciar el cicle de l'aliment en la seva totalitat. Es fa referència a l'hort com a inici per a la transformació social i l'oportunitat perquè els alumnes siguin part d'aquest canvi. El canvi es vincula als àmbits del sistema alimentari escolar: producció (hort), transformació (cuina), comunitari (mercat), consum (menjador). Es recorda la necessària involucració dels diferents col·lectius socials. Es presenta la proposta de recuperar la connexió amb la pagesia i vincular-ho amb les escoles. Es fa referència a la publicació "Terra d'aprenentatges" que il·lustra 12 exemples de projectes agrícoles escolars a Catalunya. Es fa referència a altres exemples escolars on es vinculen les cooperatives ecològiques amb les empreses de menjador.

A continuació es realitza una petita dinàmica grupal en què es proposa reflexionar sobre estratègies en els temes següents: 1. Vinculació de la renaturalització de patís i refugis climàtics amb aliments; 2. Obertura dels patís als diferents actors de la societat; 3. Formes en què els patís puguin oferir serveis transformadors per a la comunitat; 4. Coordinació dels equips de la comunitat escolar; 5. Estratègies perquè els alumnes gestionin i duguin a terme la transformació.

Es recullen a continuació les idees tractades per grups:

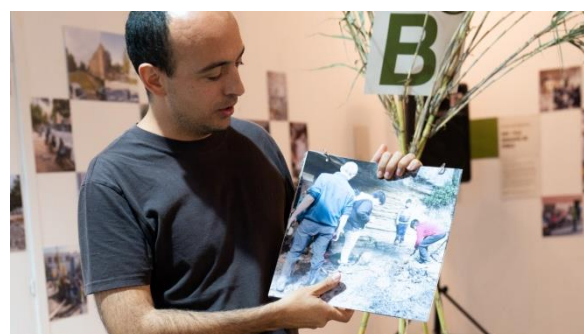
1. Es proposa la plantació d'arbres fruiters; 2. Es planteja la possibilitat de no tenir una tanca que tanqui el recinte de l'escola de la resta de la ciutat i de convidar els més grans del barri per cuidar l'hort; 3. Es proposa la construcció i el maneig d'un compost comunitari i de recórrer a festivitats per celebrar els productes de l'escola; 4. Involucrar la resta de comunitat i famílies regalant llavors i planters d'espècies concretes collides a l'hort escolar; 5. Obrir el procés de gestió i disseny del propi pati als mateixos alumnes perquè tinguin la capacitat de decidir durant el procés.

[Descarregar presentació Germán LLerena](#)

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS

A continuació es presenten 5 casos locals sobre projectes que s'estan desenvolupant Catalunya per incrementar la resiliència de la ciutat. Representants de les ciutats de Barcelona, Granollers, Manresa, Sant Feliu de Llobregat i Cardedeu comparteixen experiències amb el públic.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS

BARCELONA

Transformem els patís

Jose Cano. *Departament de Programes Educatius de Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona*

Mireia Mestre. *Departament de Programes Educatius de Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona*

Transformar els patís i espais exteriors de les escoles per al joc i l'educació a l'aire lliure és un projecte tractor previst al Pla del joc a l'espai públic per avançar cap a una ciutat jugable, l'objectiu de la qual és transformar els patís escolars de la ciutat amb l'objectiu que siguin més verds, coeducadors i comunitaris.

També en el marc de la lluita contra l'emergència climàtica, el Pla Clima exposa com la transformació de la ciutat des de les escoles és una estratègia clau per mitigar els impactes de la crisi ecològica. El programa pretén millorar l'espai d'esbarjo i de joc perquè sigui més naturalitzat, fomentar les dinàmiques i les relacions igualitàries que es produeixen en aquest entorn a partir de la diversificació del joc i promoure el joc actiu i els usos comunitaris com a equipament de barri. Aquest programa, en què els protagonistes de la transformació del pati són el centre educatiu i la comunitat educativa que l'envolta, té la missió d'acompanyar i facilitar recursos per desenvolupar un procés de reflexió i cocreació sobre el pati, ja que aquest té un gran potencial educatiu i d'aprenentatge. Un objectiu clau és generar una mirada crítica que permeti plantejar un canvi conceptual i pedagògic i un canvi físic d'aquest espai per a la convivència i la seva sostenibilitat en el temps gràcies a la implicació de la comunitat educativa.

<https://ajuntament.barcelona.cat/educacio/ca/transformem-els-patis>

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS

MANRESA

la biodiversitat entra a la ciutat

Pol Huguet i Estrada. *Regidor d'Acció Climàtica i Educació de l'ajuntament de Manresa*

Entre el 2019 i el 2021 vam dissenyar participadament i vam aprovar el Pla Estratègic del Cardener 2030 que vol conservar i millorar la biodiversitat i la connectivitat ecològica del riu Cardener (que envolta la ciutat de Manresa), millorar l'ús públic de les riberes, i donar a conèixer valors naturals i patrimonials del riu.

Algunes de les obres ja s'han executat, com l'enderrocament d'una discoteca al costat del riu. Però el pla proposa sobretot canviar el tipus de manteniment i reservar espais per a la biodiversitat. Canviem el contracte de jardineria i destinem algunes zones a la regeneració de la flora autòctona, amb poques o cap sega, mentre seguim seguint camins i altres zones per a la ciutadania. El bosc de ribera i els herbassars s'estan refent notablement, i la fauna associada se'n beneficia, amb importants creixements d'aus que nidifiquen. Hem ofert a les escoles nombrosos tallers d'anellament d'ocells on els nens se sorprenen de la riquesa de fauna existent sense necessitat de desplaçar-se a parcs naturals. I algunes han incorporat el costum d'anar a fer classe setmanalment al parc del Cardener, en un espai agradable, que ha esdevingut una aula de ciències naturals a l'aire lliure, on gaudir de la biodiversitat.

https://web.manresa.cat/media/docs/docsArticle/14254/cardener_2030.pdf

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS GRANOLLERS

La comunitat educativa transforma i millora la ciutat

Francesc Arolas Pou. *Regidor de Medi ambient i Espais verds, Salut pública i Consum, Atenció a la ciutadania i Transparència i Bon govern de l'ajuntament de Granollers*

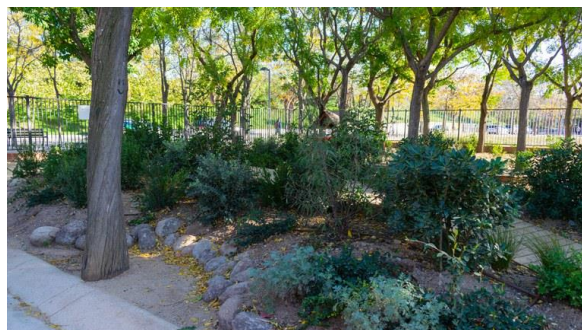
Fem un Jardí: Els alumnes dels centres educatius participen a la reforma d'alguna plaça o parc del seu entorn. És un projecte participatiu on l'alumnat i els docents estan involucrats en tot el procés, des del disseny de l'espai, conjuntament amb el servei d'obres de l'Ajuntament, fins a la contractació de l'empresa i el seguiment periòdic de les obres

https://www.bbp.cat/practicas_detalle.php?id_ficha=817

Renaturalització de patis escolars amb pressupostos participatius: Per naturalitzar i millorar pedagògicament els patis, des de l'Ajuntament es va dur a terme una formació a tots els equips directius de les escoles de la ciutat, perquè cadascuna pogués elaborar una proposta amb la seva comunitat educativa. D'aquí han sorgit 4 projectes de reforma de patis escolars que han estat presentats i votats als pressupostos participatius de l'Ajuntament, dos ja acabats i dos que ara inicien les obres.

Entorns escolars segurs i saludables: Projecte sorgit del Consell Escolar Municipal (CEM) per millorar la seguretat i reduir la contaminació als entorns dels centres educatius (especialment els llocs i moments d'entrada i sortida de l'alumnat). Fonamentalment, es tracta d'una campanya de sensibilització envers l'alumnat i les famílies i d'actuacions com a talls temporals de carrers, eliminació de carrils d'aparcament davant dels centres o ampliació i millora de la seguretat a les zones d'entrada i eixida.

<https://www.granollers.cat/entornsescolars>

Dijous, 19 d'Octubre / TARDA

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Refugis climàtics a les escoles

Aixa Rodríguez Hilario. *Oficina de Serveis Ambientals de l'ajuntament de Sant Feliu*

El Pla d'Acció Local de l'Agenda Urbana de Sant Feliu té la finalitat d'establir les bases i els projectes transformadors que han d'orientar el desenvolupament de la ciutat cap a un model més resilient, inclusiu, segur i sostenible a l'horitzó dels propers 10 anys. i de forma alineada amb el canvi urbà que es donarà a la zona alliberada pel soterrament de les vies.

Entre els projectes estratègics del Pla, es proposa la Creació de Refugis Climàtics a l'entorn urbà. Espais urbans que siguin resilents davant del canvi climàtic, en l'àmbit públic i privat, utilitzant una ordenació de l'espai públic per a aquest fi, la implantació d'elements arquitectònics, disseny bioclimàtic, increment de la vegetació o permeabilitat del sòl, així com mesures específiques i mobiliari concret que, en conjunt, siguin capaços d'adaptar-se als efectes del canvi climàtic.

Durant el curs 2022-2023 es va treballar amb les 19 escoles de Sant Feliu de Llobregat, totes de la Xarxa d'Escoles +Sostenibles de la ciutat. De la mà de l'Ajuntament de Sant Feliu, Ortiga i El Globus Vermell, es van estudiar i definir Refugis Climàtics dins o als entorns de les Escoles. El projecte ha estat una oportunitat per revisar propostes que estaven per executar i poder incloure les idees i necessitats de les escoles, o continuar treballant amb els projectes de Renaturalització que cadascuna ja tenia plantejat als seus patís.

<https://www.santfeliu.cat/common/util/blank.faces;jsessionid=E17B8FD6F07E4C30EFA9026575BABF53?xmid=39356>

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

MERCAT D'EXPERIÈNCIES LOCALS

CARDEDEU

Emmiralla'm

Anna Asbert Viaplana. *Tècnica de Desenvolupament Comunitari* i Lluïsa Carrillo. *Tècnica d'educació de l'ajuntament de Cardedeu*

El Pla Educatiu d'Entorn de Cardedeu, "EMMIRALLA'M", part de la idea que educar ha de ser un objectiu i una actitud de tots i de totes, interpel·la tota la comunitat, tots i totes som un mirall amb la nostra forma de ser i de fer. El pla és una eina per donar resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives, coordinant i dinamitzant l'acció.

Els objectius es resumeixen en: activar una xarxa, conèixer els diferents actors del municipi i aprofitar els recursos que té cadascun per realitzar actuacions conjuntes i compartides; connectar educació i aprenentatges i avançar a l'educació 360; promoure la cohesió social, tenint en compte els diferents col·lectius del municipi a l'hora de desenvolupar les diferents accions; reflexionar sobre la necessitat de la transformació educativa dels centres educatius i els agents comunitaris; incorporar una mirada educativa a tots els àmbits de la vida de Cardedeu.

El 2022 les 5 escoles públiques de Cardedeu van aconseguir finançament dins de la convocatòria dels Pressupostos participatius de la ciutat de Cardedeu. Arran d'això, un dels projectes del PEE, engegat durant el curs passat, va ser el projecte de renaturalitzar els patís de les escoles mitjançant sessions participatives. Les 5 comunitats educatives que hi van participar, van dissenyar, acompanyades de professionals, l'adequació dels seus espais exteriors.

<https://emmirallam.cat>

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. justícia social
LA NATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA, CAMÍCAP A LA TRANSICIÓ ECOSOCIAL

Filka Sekulova. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*

Presenta una aproximació del pati escolar des de la perspectiva de gènere. Fa referència a estudis comparatius entre diferents ciutats europees sobre l'observació que les xiques tendeixen a ocupar la perifèria dels patis escolars, mentre que els xics ocupen l'espai central. Aquestes maneres diferents d'ocupar l'espai marquen uns patrons de gènere no justos que es repliquen posteriorment a la resta d'àmbits. S'observa que allà on hi ha més diversificació els grups esdevenen més mixtos i les nenes passen d'un estat passiu a maneres de moure's diferents. Des de la perspectiva d'exclusió social, es mostren exemples de la inequitat d'accés als entorns verds. Els barris amb menys ingressos es relacionen amb més dificultat per accedir a un entorn verd i a una manca de cohesió de la comunitat educativa. La renaturalització dels patis escolars també es relaciona amb una enorme reducció dels conflictes i incidències i amb una cohesió millor. El verd representa un punt de trobada on les diferències ètniques es minimitzen. Es vol reflexionar sobre l'objectiu de l'educació. És la contribució al creixement per a l'èxit social? Com els assumeixen els àmbits educatius i són conscients de la integració d'aquest paradigma? Quin és el tipus d'educació que necessitem? El creixement econòmic es vincula a l'extracció de primeres matèries, a l'extinció d'espècies. Si el propòsit de l'educació és preparar nens i nenes per a un incert futur, els patis són espais de reflexió profunda per a una necessitat de canvi de paradigma i llocs on aplicar les estratègies a través d'experiències transformadores i empatitzar els uns amb els altres.

[Descargar presentación Filka Sekulova](#)

RECITAL. Tres contes y unacrída.

Gustavo Duch. *Autor, poeta i activista*

Abelles a domicili del seu llibre *Sense Rentar-se les mans*

La biblioteca Andante del seu llibre *Molta gent Petita*

Darwin i el poema del seu llibre *La Descivilització*

Palestina del seu llibre *Collites*

PÍNDOLA MARC CONCEPTUAL. cultura regenerativa
EL PATI, LLAVER D'UNA SOCIETAT QUE ES REGENERA

Erika Zarate. *Resilience Earth*

Il·lustra un escenari de cultura regenerativa. Es fa referència a l'esquema "Trajectory of Environmentally Responsible Design" (Reed, 2007) per il·lustrar els diferents paradigmes. Aquests s'organitzen segons major i menor complexitat i segons menor i més pèrdua d'energia. Aquells sistemes més resilients són els que poden sostenir més complexitat. Es fa referència a la importància del pas de negociació a la construcció de propostes. Els paradigmes són els següents: col·lapse; extractiu; convencional; verd; sostenible; restauratiu; reconciliador; regeneratiu. Es donen més referències d'autors tractant el paradigma regeneratiu com ara: Leen Gorissen; Tamsin Woolley-Barker; Daniel Wahl.

Divendres, 20 d'Octubre / MATÍ

PONENTS	Jaume Barnada. <i>Departament d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona</i> Jeanne Hansen. <i>Escola Bressol Valldaura.</i> Isabel Ruiz Mallen. <i>Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools</i> Jaume Barnada. <i>Departament d'ecologia urbana de l'Ajuntament de Barcelona</i> Esther San Martino. <i>Escola Mare Nostrum</i> Òscar Gussinyer. <i>Resilience Earth</i> Mamen Artero. <i>El globus vermell</i>
INSCRITS	30
PARTICIPANTS	30 + 7
SECTORS	Educadors, Arquitectes, Estudiants, Tècnics de l'administració, Pedagogs
ENTITATS ASSISTENTS	Ajuntament de Barcelona, Ajuntament de Cornellà, Ajuntament de Mataró, Ajuntament de Salou, Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, Associació de Mestres Rosa Sensat, Ayuntamiento de Madrid, CEIP Ecoescuela la Inmaculada, Consorci d'Educació de Barcelona, Diputació de Barcelona, EBM La Muntanya, EBM Valldaura, El Sabina, Resilience Earth, Universitat Oberta de Catalunya

PROGRAMA

08h30 - 09h00	ARRIBADA I REGISTRE
09h00 - 11h00	PRESENTACIÓ JORNADES TÈCNIQUES Irma Ventayol. <i>Departament d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona</i> VISITA COMENTADA ESCOLA BRESSOL VALDAURA Jeanne Hansen. <i>Escola Bressol Valldaura.</i> IMPACTE DE LA RENATURALITZACIÓ Isabel Ruiz Mallen. <i>Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools</i>
11h00 - 11h30	DESPLAÇAMENT, PAUSA I CAFÈ
11h30 - 13h30	PROJECTE TRANSFORMEM Jaume Barnada. <i>Departament d'ecologia urbana de l'Ajuntament de Barcelona</i> VISITA COMENTADA ESCOLA MARE NOSTRUM Esther San Martino. <i>Escola Mare Nostrum</i> EL PROPÒSIT I LES ACCIONS PER A LA RENATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA Òscar Gussinyer. <i>Resilience Earth</i>
13h30 - 14h00	RELATS I COMPROMISOS Mamen Artero. <i>El globus vermell</i>

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

PRESENTACIÓ JORNADES TÈCNIQUES

Irma Ventayol. *Departament d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona*

Irma Ventayol dona la benvinguda al darrer dia de les jornades, explica quins requisits han de tenir les escoles per ser refugi climàtic i com la ciutat de Barcelona està teixint aquesta xarxa.

Introdueix el context de canvi climàtic on es troba la ciutat de Barcelona, i explica que no és socialment just, no ens afecta a tots igual. El canvi climàtic afecta de manera diferent en funció del barri, amb una diferència de 5 anys d'esperança de vida en funció del barri on es viu. També explica que el 70% de població que mor a la ciutat per calor són dones.

Oficina de canvi climàtic

L'oficina del canvi climàtic treballa a través de quatre eixos:

- Mitigació: implementació de mesures passives a les escoles (proteccions solars, vegetació...) per reduir les emissions de gasos i reduir l'efecte de l'illa de calor.
- Adaptació: estan en marxa diferents estudis: el pla d'ombra a la ciutat, estudis amb paviments drenants, reflectors, captadors solars i paviments reductors del soroll. L'administració té l'objectiu d'augmentar un m2 de verd per habitant a la ciutat.
- Justícia climàtica: consolidació de la xarxa de refugis climàtics a tota la ciutat amb biblioteques, centres cívics, escoles, centres esportius. Per donar servei a la població més vulnerable: gent gran, dependents i nens.
- Acció ciutadana: impuls de processos participatius, com ara l'assemblea ciutadana del clima, on la ciutadania va fer recomanacions climàtiques a l'ajuntament, el projecte de Transformem els patís on les comunitats educatives participen en el disseny.

Els patís escolars a la xarxa de refugis climàtics

Explica els criteris que s'utilitzen per transformar un pati escolar: recomanació de crear un 30% d'ombra; incorporar un punt d'aigua per beure i refrescar-se; augmentar la biodiversitat i convivència d'aquesta amb els nens; sòls permeables; naturalització en diferents estrats i de forma agrupada; incorporació de criteris pedagògics i incorporació de pla de manteniment.

Expliqueu que perquè un pati formi part dels refugis climàtics de la ciutat ha de ser accessible des de l'espai públic.

Debats i qüestions:

- L'aigua com a joc: pros i contres. Els nens han d'aprendre a relacionar-se amb l'aigua, així en un futur poder ser conscients del seu valor; per tant, és important que puguin jugar, conèixer-la i anar entenent com consumir-la responsablement.
- Amb quines pintures s'han fet els projectes de Protegim a les escoles d'urbanisme tàctic? Amb pintures que utilitza l'ajuntament per pintar els carrers: el blanc, el verd i el blau: estacionament i el groc: utilitzat a les obres.
- Es comparteix el cas d'Andalusia: Perquè les escoles puguin entrar a la xarxa d'escoles ecològiques com a requisits han de naturalitzar el pati i incloure l'ecologia al projecte educatiu de centre. A Barcelona no ho han d'incloure al PEC.

Recomanació del llibre: [Andreu Escrivà, Contra la sostenibilitat.](#)

No existeix un "nosaltres i la natura": és nosaltres, la natura. L'excepcionalitat humana és un miratge. Els éssers humans naixem, vivim i morim en sistemes ecològics interdependents, encara que siguem capaços de mantenir la il·lusió que ja no necessitem res de la natura, més enllà de collir els seus fruits.

VISITA COMENTADA ESCOLA BRESSOL VALLDAURA

Jeanne Hansen. *Escola Bressol Valldaura.*

Jeanne Hansen ens dóna la benvinguda a l'escola, escola bressol pública, centre de quaranta alumnes, des dels 0 als 3 anys, forma part d'escoles més sostenibles i és pati obert de la ciutat.

Ens explica que a l'escola intenten passar el màxim de temps possible a l'exterior. Per fer-ho parteixen de la premissa que s'estigui bé i se'n pugui gaudir. Els nens entren i surten a voluntat de les aules. Treballen per la cura i el contacte amb la natura per crear una sensibilitat a nens i famílies.

També ens explica que els familiars poden venir quan ho desitgin i estar amb els nens.

Han realitzat diferents projectes de naturalització del pati fins arribar a l'estat que hi ha avui, per això han col·laborat amb escoles de jardineria i estudiants en pràctiques.

La vegetació fa baixar la temperatura del pati, conjuntament amb uns tendals que fan ombra al pati durant els mesos de calor. Aquests els treuen els mesos de fred.

El disseny del pati crea espais singulars que donen resposta a activitats diferents.

Debats i qüestions:

- Els espais són a l'escala dels nens.
- L'escola té una ubicació privilegiada, el pati està orientat a sud, prop de la muntanya, amb accés des d'un parc.
- Com s'aconsegueix la convivència de la natura amb els infants? Aquests han d'aprendre a relacionar-s'hi per poder estimar-la més i fins i tot convertir-se en futurs activistes.
- Tenen problemes de mosquit tigre a tot el barri d'Horta, per això tenen un protocol per vigilar que no quedi aigua estancada al pati, on els mosquits es poden reproduir.
- Treballen les diferents pors de les famílies convidant-los a utilitzar l'espai: por que els nens s'embrutin, por del fang, a les picades d'insectes...
- No hi ha hagut molta participació de les famílies en els projectes de naturalització del pati perquè són famílies amb poca permanència (un, dos o tres anys), encara que sí que van ser consultades.

Divendres, 20 d'Octubre / MATÍ

PÍNDOLA MARCO CONCEPTUAL. *beneficis / reptes*

IMPACTO DE LA RENATURALITZACIÓ

Isabel Ruiz Mallen. *Universitat Oberta de Catalunya. Cool Schools*

Isabel explica el projecte CoolSchools, en què la Universitat Oberta de Catalunya participa. És un projecte europeu, de tres anys de durada en què col·laboren diferents ciutats europees. El projecte estudia els impactes de la naturalització dels patís escolars al seu entorn per mitigar el canvi climàtic. Explica que estudien els co-beneficis que tenen aquestes transformacions.

Les ciutats que hi participen són París, Brussel·les, Rotterdam i Barcelona.

Explica alguns punts de l'estudi que són rellevants a la fase actual de l'estudi. Estan analitzant la biodiversitat al pati de les escoles i als parcs propers per analitzar la connectivitat ecològica, a través de la creació d'un catàleg d'espècies del pati.

Desenvoluparan un curs en línia per a docents de primària i secundària per donar recursos i estratègies per desenvolupar més hores lectives a l'exterior.

Debats i qüestions:

- El manteniment és un repte comú a les escoles de les diferents ciutats.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

en col·laboració amb:

Divendres, 20 d'Octubre / MATÍ

PROJECTE TRANSFORMEM

Jaume Barnada. *Departament d'ecologia urbana de l'Ajuntament de Barcelona*

Jaume Barnada ens explica el projecte Transformem es va iniciar fa quatre anys. Aquest transforma entre 12 i 15 patís cada curs. Actualment, s'han transformat 58 patís, 30 dels quals són adaptats i per tant poden ser refugis climàtics de la ciutat.

El projecte ha desenvolupat un catàleg d'elements estandarditzats on les escoles poden escollir els elements (macetes, pèrgoles, taules...) Aquest catàleg permet economitza el preu, les reparacions, el manteniment i l'ajuda amb les expectatives. Tots els projectes tenen un cost entre 220 i 250 mil euros on s'inclou el pressupost d'execució material, el treball dels tècnics i els permisos d'obra.

Debats i qüestions:

- La ciutat de París va prendre com a bona referència el programa de patís oberts de Barcelona després de conèixer els bons resultats de l'experiència.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

en col·laboració amb:

Divendres, 20 d'Octubre / MATÍ

VISITA COMENTADA ESCOLA MARE NOSTRUM

Esther San Martino. *Escola Mare Nostrum*

L'Esther ens explica com va ser la transformació del pati, que es va renaturalitzar fa sis anys.

Són una escola primària pública amb quatre-cents alumnes que també fan pati obert a la ciutat els diumenges al matí.

El projecte del pati es va fer després d'un procés participatiu que va durar un any i mig amb tot el centre i el va desenvolupar el despatx d'arquitectura Aquidos.

Al pati fan les diferents activitats físiques, ja que no tenen gimnàs així com les festes de l'escola.

Web del projecte: <https://www.aquidos.cat/aquidos-transformacio-patis-escola-mare-nostrum-adria-goula>

Debats i qüestions:

- El manteniment dels patis és un punt que encara no està ben resolt a molts centres.

PÍNDOLA MARCO CONCEPTUAL. *governança*

EL PROPÒSIT I LES ACCIONS PER A LA RENATURALITZACIÓ DE L'ESCOLA

Òscar Gussinyer. *Resilience Earth*

Òscar ens presenta la teoria de la U que ens ajuda a gestionar els canvis. La fem servir per analitzar i debatre entre totes les transformacions dels patis des de diferents punts de vista: les accions, les relacions, l'estructura pedagògica, les estratègies (intencions amb què fem les transformacions) i el paradigma (el món intern que tenim on existeixen) les nostres motivacions).

Debats i qüestions:

- Necessitem patis x clima per relacionar les comunitats amb el medi on estan.

- Necessitem patis x clima per a la justícia social: no tothom té el mateix accés als espais naturals: la platja, la muntanya...

- Necessitem patis x clima per vincular-nos als ritmes de la vida que són molt més lents que als del productivisme.

- Necessitem patis x clima per explicar a professorat i famílies que és bo que els nens s'embrutin.

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

VII JORNADES DE RENATURALITZACIÓ D'ESP AIS I ENTORNS EDUCATIUS

patís x clima

- Necessitem patís x clima per entendre que som comunitats que estem en desacord però que ens posem d'acord per avançar.
- Necessitem patís x clima per a les comunitats educatives, famílies, veïnes i altres espècies.
- Necessitem patís x clima perquè les administracions públiques deixin de ser el sostre de vidre dels projectes i passin a ser part del sòl que impulsa els projectes endavant. Deixant de xocar amb els projectes de les escoles.
- Necessitem patís x clima per contagiar altres mestres, altres tècnics i polítics.

Tancament de les VII Jornades de Renaturalització d'Espais i Entorns Educatius

Les VII Jornades de Renaturalització d'Espais i Entorns Educatius han tingut lloc el 18, 19 i 20 d'octubre a Barcelona a la Nau Bostik.

A través de ponències, taules rodones, mercats d'experiències, visites a centres educatius transformats i molts moments per al debat i intercanvi es va generar un espai per compartir a molts nivells. Hi van assistir més de 200 persones d'àmbits professionals molt diversos com l'ecologia, l'ambientologia, l'arquitectura, l'educació social, l'educació, la pedagogia, l'antropologia, l'enginyeria, la salut, el paisatgisme...

Hi van assistir representants de diverses administracions locals procedents de 8 comunitats autònomes diferents. Aprofitant la diversitat es va celebrar la I Taula Intersectorial Estatal d'administracions locals i autonòmiques per compartir reptes i propostes al voltant dels projectes de Renaturalització de l'Escola.

Durant les Jornades destaquem la presentació del programa "Patís x Clima en Acció" i la inauguració de l'exposició "Renaturalització d'Espais i Entorns Educatius. Eina de Resiliència Urbana" on es mostra el cas de 6 ciutats: Barcelona, Cardedeu, Granollers, Manresa, Hostalets de Balenyà i Sant Feliu de Llobregat on les administracions han assumit el repte i comparteixen el seu procés.

S'agraeix a tots els assistents la participació i aportacions a les jornades.

Per a qualsevol dubte o comentari adreceu-vos a info@elglobusvermell.org

coordina:

PATIS X CLIMA
patixclima.elglobusvermell.org

promou i financia:

en col·laboració amb:

